

SU HAVZALARININ “BÜTÜNLEŞİK” OLARAK SERMAYE BİRİKİMİNE SOKULMASI: GEÇİMLİK TARIM ve HAYVANCILIĞA - YAŞAMA TEHDİT*

Beyza Üstün**

Anadolu'nun her yerinde, hemen hemen tüm derelerde, son bir kaç yıl içinde, 49 yıllığına binlerce şirkete, suyun kullanım hakkı; Hidroelektrik Santral (HES) yapılmak üzere devredilmiştir. “su kullanım hakkı anlaşmaları” ile şirketlere devredilen (satılan) sadece suyun değil; suyun yeryüzünde yolculuk yaptığı bölgenin (su havzasının) de kullanım hakkıdır. Doğanın hakkı olan, tüm canlılara yaşam sağlayan su; havzası ile birlikte şirketlerin kullanımına ve sermaye birikimine “bütünleşik” olarak sokulmaktadır. Enerji üretim lisansları ile su kullanım hakkı sözleşmeleri ile sadece su metalaştırılmamakta su havzaları da sermaye birikimine sokulmaya çalışılmaktadır.

Kapitalistler, kullanım hakkına sahip olacakları suyu, enerjiyi, havzalarda yaşayan ya da üretecekleri biyolojik tür ve çeşitleri belirledikleri pazarlarda satarak sermaye birikimlerini arttırmayı hedeflemektedirler. Son yıllarda yaşamın ve yaşam alanlarının sermaye birikimine sokulması şirketlerin kendi krizlerinden çıkışları için buldukları yeni yöntemleridir.

Aslında yapılmak istenen Dünyanın pekçok yerinde doğanın üstünde yaşanan saldırılardan farklı değildir. J. B. Foster (1999) 80'lerin ortalarında yaşanan doğadaki yıkımlardan yola çıkarak saldırının küresel boyutunu işaret ediyordu. E. Galeano (1988) ise Latin Amerika'da yaşanmakta olanların sadece doğanın yıkımı olmadığını beraberinde proleterleşmeyi nasıl yarattığını, saldırı ortaklarını yabancı patronlarla komisyoncu burjuvazi olarak açıklarken yaşananların nasıl da Malthus'çu bir yaklaşımla nüfusun hatta yoksul nüfusun artışına bağlandığını

* Bu yazı Tarım Kitabı için yazılmıştır. Kitap baskıdadır.

** Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Çevre Müh. Bölümü, Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu, www.sthp.org

Latin Amerikada yaşanan örneklerle vermektedir. O yıllarda Latin Amerika'da, kapitalizmin yaklaşan krizinin faturasının insanlara kesildiğini ve krizden çıkış için sanayileşmenin ve doğal varlıkların ticarileştirilmesinin hızının nasıl arttığını okurken bugün Anadolu'da yaşananlarla örtüşmesi zamanı ortadan kaldırırken kapitalizmi ve krizlerinden çıkışlarında doğanın ve sınıfın üzerinde yarattığı baskı ve kriz açığı çıkmaktadır.

Bu yazıda doğanın, su havzalarının, havzalardaki meralar, ormanlar, dereler, topraklar, yer altı akiferleri (su katmanları), madenler ve biyolojik türlerin sermayeye teslim edilişindeki düzenlemeler, doğanın ticarileştirilmesindeki etkin araçlar, doğanın dönüşürülmesi ile birlikte irdelenmeye çalışılacak ve bu sürecin Anadolu'nun bütününde son birkaç yıldaki doğal alanların kapitalizmin çarkına sokulmasında nasıl etkin ve bütüncül olduğu tartışılacaktır.

Suyun havzadaki yolculuğu, bu yolculuğundaki canlı ve cansızları buluşturması, bize; suya müdahale edildiğinde su havzasının nasıl etkiyeceğini, suya hakim olmanın su havzasının (suyun akış yolundaki tüm alanların) da kontrol altına alınması anlamına geldiğini daha net gösterecektir.

Yaşamın temel gerekliliği olan suyun sermaye birikimine sokulması suya erişimeyen tüm canlılar için yaşamın sonu demektir. Su havzalarının şirketlerin kontrolüne altına girilmesi ise en başta tarım alanlarının, meraların, ormanların yok olmasına neden olacaktır. Bunun sonucunda başta geçimlik tarım, hayvancılık, kırsalalarda yaşam zarar görecektir.

Suyun Yolculuğu ile Havzayı Algılamak

Suyun yeryüzünde yolculuğu su havzasını belirler. Su havzasını irdeleyebilmek için suyun hareketini ve etki alanını izlemek gerekir. Su; ekosistemdeki döngüsü ile tüm canlıların yaşamını yönlendirir ve etkisi altındaki alanlarda yaşayanlara yaşam alanları oluşturur. Her bölgenin ekosistemini birbirinden farklı kılan ise o vadideki suyun varlığı ve kimliğidir. Suyun o yöredeki dolanımı o bölgedeki mikro iklimini de (klimayı da) belirler.

Suyun yerküredeki yolculuğunda: yağışla yeryüzüne kar ya da yağmur olarak düşen su, havzadaki topraktan süzülerek (yüzeysel akışla) yüzey suları (göller, akarsuları, denizleri) ve yeraltı sularını besler; birleşerek dereleri, akarsuları oluşturur. Aktığı yol boyunca da cansız yapıdan (toprakta, yeraltından süzülürken kayalardan) mineralleri (kalsiyum, magnezyum, karbonat, temel besin maddeleri ve diğerlerini) çözerek canlıya besin olarak taşır, yağış olarak düştüğü toprakta yüzeyden akarken yeraltı su katmanlarına sızar yeraltında geçtiği katman-

larda mineralleri çözmeye devam eder ve tekrar yüzeye çıkarak (gözelerden, yerüstü sularının tabanından) akarsu, göl ve deniz sularını canlı yaşamı için zenginleştirir. Akışı sırasında atmosferden çözdüğü oksijeni de alarak yolculuğu ile ulaştığı her yerde içinde, çevresinde var olan canlılara hayat verir. Güneşin (solar radyasyon) etkisiyle, biriktiği yerlerden (göl, dere ve denizlerin yüzey alanından) ya da canlı dokunun yüzeyinden (terlemeyle, solunumla vb.) buharlaşarak, tekrar atmosfere geri döner. Atmosferik olaylarla yoğunlaşarak yeryüzüne yağış olarak iner. Bu yolculuğunda su; kaybolmadan, dünyanın var oluşundan bu yana, doğanın varoluşu için döngüsüne devam eder.

Suyun yeryüzüne yağış olarak düştüğü en üst koddan akarak geçtiği tüm alan o suyun havzası olarak bilirse de bir akarsu ya da göl yatağını düşündüğünüz zaman, bu yatağı besleyen, en yüksek kotlardan suyu göle, dereye, denize akıtan tüm karasal alan, bu alanın içinde var olan dereleri, gölleri besleyen yer altı sularının ve yeraltı akışı ile suyun geçtiği yeraltı katmanı suyun yolculuğunu sürdürdüğü alandır aslında suyun havzası.

İç Anadolu'da Beyşehir Gölü'nün sularının yer altı akışı ile Akdeniz'e kadar ulaştığı bilinmektedir. Mersin'de yeraltı akışı haritaları bir derenin coğrafi vadisindeki yeraltı sularının akışla yan vadideki dereyi beslediğini göstermektedir. Artvin'de yapılan Borçka Barajı'nın oluşturduğu nemin Hopa'ya, Kemalpaşa'yı etkilediği, Borçka Barajı yapıldıktan sonra bölgenin iklimasının değiştirdiği, bölgede artan nemin barajdan kilometrelerce uzakta coğrafi olarak "başka bir havzada" olduğu düşünülen Kemalpaşa-Hopa'da çay hasadını etkilediği hasat mevsimini değiştirdiği, o bölgede hiç görülmeyen beyaz, kanatları olmayan böceklerin baraj yapımından sonra ürettiği ve çaya musallat olduğu tespit edilen etkileridir. Bu nedenledir ki su havzasının sınırlarını coğrafi olarak çizmek mümkün değildir, havzayı belirleyen suyun akışı ve döngüsü ile etkilediği bölgedir. Bir alanı coğrafi olarak sınırlamak o alanı yönetmek içindir. Oysa doğal varlıkların ve doğal olayların sınırı yoktur.

Bir başka deyişle Artvin Borçka-Kemalpaşa örneğinde olduğu gibi ***suya müdahale suyun etkilediği alanın tümüne ve tüm yaşama müdahaledir.***

Suya müdahale: Etkisi –Havzalar Arası Yayılımı:

Su havzalarını koruma konumundan çıkarma ya da kullanıma açma/Yönetme:

"Havza; doğanın korunumu dikkate alınmadan yerleşime ya da sanayileşmeye açılırsa, kullanımlardan çıkan, üretilen atık sular, atıklar toprağa ya da en

yakın sucul sisteme verilmeye, doğaya boşaltılmaya başladığında, atık; suyun akış yolunu izleyerek, yüzeysel suları (dere, göl vb), yeraltı suyu akiferlerini, katmanları ve toprağı kirletmeye, yol aldığı bölgelerde suyu, toprağı ve dolayısıyla canlı yaşamı olumsuz etkilemeye başlar. Böylece yüzeysel su kaynakları giderek kirlenir, kirlenme arttıkça sucul sistemin kendi kendine kirlilikle baş etme yetisi de azalır.

Su havzası yerleşime açıldığında evsel atık suyun tamamı kanalizasyon sistemi ile toplanması ve arıtım sistemi ile toplanan atıksuyun kirliliğinin doğaya verilmenden önce arıtılarak kirlilik etkisinin azaltılması gerekir. Ne yazık ki Türkiye ve benzeri ülkelerde su havzaları; doğal olarak korunma yerine; kullanıma ve yerleşime açıldığından, bu ülkelerde; atıkların doğayı tehdit etmesi engellenememektedir. Toplanamayan ve arıtılamayan atıksular bir şekilde havzanın yüzeysel sularına, yeraltı suyuna ya da toprağına doğrudan sızmaktadır.

Evsel atıksuda bulunan ağırlıklı organik maddeler ve azot, fosfor gibi diğer kirleticiler yüzeysel sulara ulaştığında o kaynağın içindeki mikroorganizmalar ve diğer canlılar tarafından suyun içinde bulunan çözülmüş oksijen yardımıyla parçalanırlar (biyokimyasal parçalanma). Böylece doğa dere, göl, denizlere, toprağına atılan kirliliği kendi kendine etkisizleştirebilir Bu sırada suda bulunan oksijen tüketildiğinden; bu ortamda yaşayan diğer canlıların yaşamları tehdit altına girer. Bu sürece paralel olarak suda azalan çözülmüş oksijen kadar atmosferden oksijen suya geçer. Atmosferden oksijen alımının gerçekleşmesine bağlı olarak doğal ortam kendisini bir süre sonra yenileme şansını yakalayabilir. Doğanın baş edemeyeceği miktarda kirliliğin ortama verilmesi durumunda ise kirlenme hızı yenilenme hızını aştığı için doğal ortamın kendini yenileyebilmesi zorlaşır. Endüstriyel üretimler sonucunda doğaya daha dirençli (Örneğin, boya endüstrileri, metal endüstrileri, tekstil gibi üretimlerin atık suları ile doğal ortama salınan ağır metaller gibi inorganik) kirleticilerin bırakılması durumunda ise bu kirleticiler suyun akışı boyunca karşılaştıkları canlıların bünyesine geçer ve besin zinciri ile bir üst yapıdaki canlıya geçerek insana kadar ulaşır. Özellikle metaller, canlıların bünyesinden metabolik faaliyetlerle atılımı zordur. Bu tip kirleticiler besin zinciri ile mikro organizmalardan makro organizmalara, balıktan, bitkiye insana kadar, tüm canlılara besin zinciri ile ulaşır ve her canlı için belli sınır değerine ulaştığında o canlıyı, yaşamını ölüme kadar, türünün yok olmasına ve besin zincirinden kopmasına kadar götüren olumsuz sürece sokarlar.

Toprak ise üzerinden akan atıksuyun içindeki kirleticileri süzme, tutma görevini görür. Topraktaki bitkiler, topraktan akan suyun içinde var olan kirlilikleri sudan alarak suyu arındırır. Eğer atıksuların verildiği alanda orman, mera, çalılık

ya da başka bir bitki topluluğu varsa, atıksudaki kirlilikler; bitkilerin, ağaçların kök çevresinde var olan mikroorganizmalar tarafından biyo-kimyasal olarak parçalanır, etkisizleştirilir, kalanlar ise emilimle bitki bünyesine alınır. Bu mekanizmalardan geçmiş atık su, toprak yüzeyinden akan sular (yağmur suları dahil) yeraltına arınmış olarak sızar ve yeraltı suyuna karışır.

Eğer atıksuyun geçtiği toprak yapıda bitki dokusu yoksa atıksuyun içindeki kirleticilerin büyük bir kısmı toprak tarafından tutulur, bu durumda/bu nedenle toprak giderek tuzlanır ve kıraçlaşır. Endüstriyel atıklar doğanın kendini kendine etkisizleştirme mekanizmaları için dirençli atıklardır. Bu tip atıklar daha uzun süre doğal süreçlerle etkisizleştirilemeden su havzasında kalır ve suyun aktığı her alanı kirletmeye devam eder. Doğanın parçalamasına dirençli bu tür kirleticilerin canlı yaşamını tehdidi de daha uzun sürer. Bu atıkların tutunduğu dip çamuru, toprak vb doğal doku buldukları yerden suyla, rüzgarla taşınırsa ulaştıkları yerde canlı yaşam üzerinde olumsuz etkilerini sürdürmeye devam ederler. Bir diğer deyişle akışkanlar geçtiği yerlerden sürükleyebildiklerini, çözebildiklerini ya da içine boşaltılanları akışı boyunca ulaştığı her yere taşır. Taşınan kirleticilerin canlıları etkilemesi de; su ya da havanın akış yönünde ve akışı boyunca sürer.

İnsanoğlu çıkarları uğruna, daha çok üretmek, daha çok sermaye biriktirmek için doğayı ya da doğal sistemleri kullanırsa, atıkların doğayı kirletme ve tahrip etme hızına doğanın kendini iyileştirme süreçlerinin yetişmesi imkansız hale gelir.” (Su, 2010).

Bunun sonucunda ise doğayı kirletenler gözlerini daha az kirlenen havzalara çevirir. Bu aşamada hedefleri kolay erişebilecekleri temiz suyu bulmak ve erişmek, atıklarını daha rahat bu ortamlara bırakmaktır.

Sözünü ettiğimiz, üretimlerin sonucunda kirlenme, kirliliğin taşınımı, canlıların yaşamının tehdit altına girmesi gibi tüm doğa yıkımları 1970’li yıllardan beri sürmektedir. Doğanın bu dönemdeki yıkımının 2000li yıllara kadar (kapitalizmin son krizine kadar) su havzalarının kullanıma (yerleşime, sanayiye, turizme) açılması olarak görüyoruz. Bunun sonucunda su havzaları, toprağı ile dereleri, gölleri, yer altı suyu ile giderek kirlendi. Kapitalizm; doğal alanları ve doğal varlıkları kullanma çabalarını 1990’lı yıllardan sonra daha sistemli hale getirildiğini görüyoruz. 1992 yılında alınan uluslararası kararlar doğanın; kapitalizmin kısılcasına sokulmasını, doğal özelliklerini daha fazla ve daha hızlı yitirmesine neden oldu:

- 1992’de Rio De Janerio’da BM Çevre ve Kalkınma Konferansında doğanın korunumu (Şekil 1) yerine “Sürdürülebilir Kalkınma” Stratejileri Çevre Koruma Stratejileri olarak kabul edildi (Şekil 2).

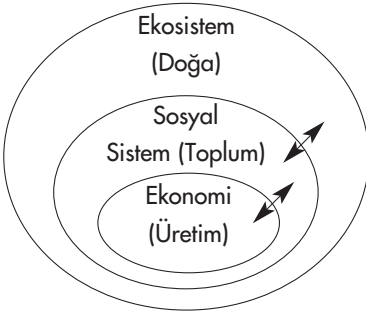
- 1992’de Dublin’de yapılan BM Su ve Çevre Konferansında Su; piyasa- da fiyatlandırılabilir mal (meta) olarak tanımlandı.

BM tarafından protokollara konan, “sürdürülebilir kalkınma” stratejisi ulusla- rarası ve ulusal düzenlemelerle hızlıca yürürlüğe sokuldu. Böylece kapitalistlerin doğayı sınırsızca kirletmeleri, suyu ve toprağı sınırsızca üretimlerinde kullanma- ları için yasal dayanak sağlanmış oldu. Sürdürülebilir kalkınma Stratejisi ulusal yasalarda da derhal yerini aldı ve 2000’li yıllarda **“koruma-kullanma dengesi”** olarak ulusal mevzuat ve uygulamalarda tanımlandı.

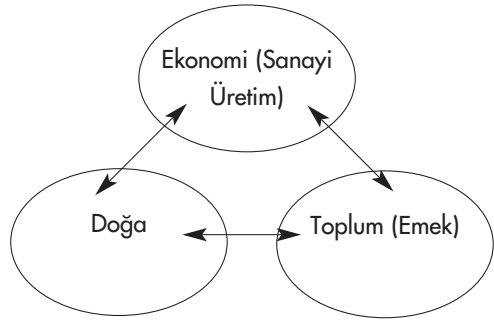
Sürdürülebilir kalkınma stratejisinde, kalkınma; sınır tanımazken, sermaye birikiminin gereklerinin doğa ve toplum koruma stratejileri ile dengede ve eşde- ğer kılınabileceğı savı emeğin ve doğanın sermaye birikiminde sınırsız kullanıl- ması ile yaşama geçti. Stratejinin uygulamalarına sadece doğa açısından bakıl- dığında;

- üretim atıklarının doğal sulara kontrolsüz (arıtılmadan) deşarjı ile
- üretimde kullanılan suyun ekosisteme vereceğı zarar hiçe sayılarak kont- rolsüz doğal sulardan çekilmesi ile

sulak alanların kirlenmesine ve kirlenen sucul sistemlerde ve çevresinde ya- şayan türlerin yok olmasına göz yumuldu.



Şekil 1. Doğanın Sürdürülebilirliği Şematik Gösterimi



Şekil 2. Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi Şematik Gösterimi

“sürdürülebilir kalkınma” stratejisi doğrultusunda çevre yasa ve direktiflerde **“kirleten öder”** (2872 sayılı çevre kanunu md 3) mantığı yasallaştı, doğal ortama boşaltılan atıklar için **“deşarj standart”ları ile** (çevre kanunu md 8) tanımlandı. Böylece kirleticiye **kirletme hakkı verildi**, bu hak da yasallaştırıldı. İnsan aktivite- lerinin olumsuzluklarını önlemeden sorumlu kurumların;

- sorumluluklarını yerine getirmemesi,

- eksik getirmesi (arazi kullanımlarındaki kaçak yapılaşma, kontrolsüz endüstrileşme gibi uygunsuzluklar, tamamlanmayan kanalizasyonlar, kent arıtma tesislerinin doğru yapılmaması ve çalıştırılmaması vb.)
- su havzalarını havza korumadan çıkararak yapılaşmaya ve endüstrileşmeye açma gibi

yetkisini aşan kararlar alması sonucunda pek çok sulak alan kurudu, yok olma tehdidi ile karşı karşıya kaldı.

Su havzalarının havza koruma statülerinin değiştirilmesi siyasi bir yönetim stratejisiydi. Dönemin siyasi yetkilileri tarafından su havzaları koruma kararları kaldırılarak turizme, sanayiye, yerleşime açıldı. Böylece su havzalarının kirletilmesine izin verildi/göz yumuldu.

Örneğin bu dönemde Türkiye'nin ve dünyanın sayılı Lagünlerinden biri olan Küçükçekmece Lagün Havzası 1984 de koruma statüsünden çıkarıldı. Lagün havzası; 1997'de tekrar koruma altına alındı. Bu süre içinde havzaya yaklaşık 400 sanayi kuruluşu konuşlandı. İSKİ tarafından Lagüne su besleyen derelere atıksu veren sanayi kuruluşlarına dereleri atıksu kanalı tanımlayarak kanalizasyona deşarj edilebilecek suların derelere boşaltılmasına göz yumuldu. Evsel atıksuların kanalizasyonla toplanması ve arıtılması gerekirken Lagüne ve derelere akmasına kayıtsız kalındı. Havza 2005'e Çevre ve Orman Bakanlığının İstanbul Büyükşehir Belediyesine hazırlattığı 1/100.000 lik çevre nazım planı ile artık kirlidir, içmesuyu kalitesinde suyu yoktur gerekçesi ile yeniden koruma statüsünden çıkarılarak turizm amaçlı planlanmaya başladı. Küçükçekmece Lagünü ve dereleri ile havzası; içinde ve etrafında yaşayan tüm canlılar hiçe sayılarak kirlenmeye terk edildi.

Dereleri idare tarafından atık kanal olarak kabul edilen ve derelerine bu nedenle sanayi ve evsel atıksu deşarjı yapılmasına izin verilen Küçükçekmece Lagünü, Trakya'daki sanayi atıkları ile kirlenen Ergene Nehri, Konya Şehrinin kent atıksuyu sularına boşaltılan bu nedenle kirlenen Tuz Gölü, Kağıthane Arıtma Tesisi atıksu ve çamurları, çevresindeki yerleşim ve sanayi atıksuları ile kirletilen Alibeyköy Barajı kirletme saldırısı ile baş edemeyen, "Sürdürülebilir kalkınma stratejisi" ve bu stratejiyi yetkilerini aşarak kullanan karar vericilerin yanlış kararlarının mahkumlarından sadece birkaçıdır.

Havzaların Endüstriyel kullanımı sonucunda sadece su ve su havzaları kirlenmemektedir aynı zamanda üretimlerde kullanılan suyun yeraltı akiferlerinden ya da yüzey sularından aşırı çekilmesi sonucunda yüzey birikintileri ve yeraltı akiferleri kurumaktadır. Orta Anadolu'da endüstriyel tarım için kullanılan yeraltı akiferlerinin boşalması ise Konya Ovası'nda çökmelere neden olmaktadır (obruklar

oluşmaktadır). Rusyada endüstriyel olarak pamuk üretimi ile Aral'dan sürekli çekilen ve endüstriyel tarımda kullanılan su nedeniyle Aral Denizi 21. yüzyılın başında tamamen kurudu.

Ardından Aral denizi çevresinde salgın hastalıklar yaşandı.¹

Suyun ve Doğanın Ticarileştirilmesi

Kapitalizmin hırsı sadece suyu kullanmak ve kullanılmış suyu su havzalarına sınırsızca bırakmakla kalmadı. Kapitalizmin son krizinden sonra kapitalizmin doğaya saldırısı suyun ve metalaştırılması ile boyut değiştirdi. "BM e bağlı Dünya Su Konseyinin işlevi ile şirketlerin suya sahip olma çabaları "suyun kısıtlaştığı" iddiaları ile "suyu boşa akıtmayalım" argümanları ile gizlenerek yaşama geçirilmeye çalışıldı. Doğanın koruyucusu olan su; metalaştırmaya (piyasada fiyatlandırılan mal haline getirilmeye) başlandı" (Su, 2010). Uygulama araçları ve sonuçları ile birlikte bu politikalar irdelendiğinde; kapitalizmin; doğayı kısıtlayıcı nasıl "bütüncül" olarak alacağı, suyun metalaştırılması sonucunda ekosistemin ne denli hızlı ve geri dönüşümsüz tahrip olacağı açıktır.

1992'de Dublin'de yapılan BM Su ve Çevre Konferansında **Su**; piyasada fiyatlandırılabilir mal (meta) olarak tanımlanarak su havzaları ile ilgili bir diğer kritik uluslararası karar da alınmış oldu. Ardından 1995 yılında BM Dünya Ticaret Örgütü'nün Hizmet Ticareti Genel Anlaşmasında (GATS):

- Erişilebilir su kaynaklarının kimin yönetim ve denetiminde olacağı
- Kullanılabilir suyun hangi kanallarla tüketiciye ulaştırılacağına dair üretim, pazarlama ve dağıtım yetkisinin kimde olacağı
- İçme suyunun üretim ve dağıtımının kimin tarafından ve nasıl yapılacağı kararlaştırıldı.

GATS anlaşmaları, Avrupa birliği direktifleri, Dünya Su Konseyini kurulması (1996); doğanın sermaye birikimine sokulmasını daha da hızlandırdı, böylece sermayenin emrine verilen emeğin sömürülmesi ve doğanın metalaştırılması ve yıkımı daha güçlü bir boyuta taşındı.

Su sorununa çözümü "Su faturasına, cep telefonu kadar ödeme yapmaya razı olursak hiçbir sıkıntı kalmayacak. Tüm insanlık olarak bir tercih yapmamız lazım. Herkese suyu taşımamız. Arabaların benzini için harcadığımız paranın yüz-

¹ Suyu kuruyan göl ve derelerin dip çamuru daha önce suya boşaltılan kirleticileri bünyesine bağladığından, rüzgarla taşındığı yerlerde toksiste etkileri ile insanların ve tüm canlıların yaşamını tehdit etmektedir.

de beşini suya harcarsak dünyada su sorunu yaşanmaz,” (NTV, 2008) diye bulan Loic Fouchen başkanlık yaptığı, enerji su ve inşaat şirketlerinden kurulu BM Dünya Su Konseyi 5. Forumunu 2009 Mart ayında İstanbulda gerçekleştirdi. Bu Anadolu’daki derelerin, meraların, tarım topraklarının, ormanların, yeraltı su ve katmanlarının, biyolojik tür ve çeşitliliğin sermaye birikimine sokulmasını açıklayan en önemli uluslararası organizasyondur.

Kapitalistler BM Dünya Su Konseyi aracılığı ile su havzalarını nasıl **bütünleşik** olarak sermaye birikimine sokacaklarını 2000 Lahey de yaptıkları 2. Forum açıkladılar. Lahey’de BM in ve Dünya Su Konseyi su ve su havzaları üzerindeki hedefini:

- Suyu fiyatlandırmak
- Uluslar arası su havzaları yönetiminde işbirliğini geliştirmek (Su havzalarını küresel yönetime devretmek)
- Sulu tarımın yaygınlaştırılmasını sınırlamak
- Suyun üretkenliğini arttırmak
- Depolamayı arttırmak
- Ekosistem ile ilgili işleri fiyatlandırmak
- Su kaynakları yönetim kurumlarını reforma tabi tutmak olarak açıklandı.

2006 yılından (4. Dünya Su Forumu’ndan) 2009 Mart ayı (5. Dünya Su Forumu)’na kadar olan hazırlık süreci, Türkiye’de Kamu kuruluşları (dönemin Çevre ve Orman Bakanlığı, DSİ, İSKİ, İBB) tarafından oldukça sistemli olarak yürütüldü. Anadolu’da suyun metalaştırılması için eş zamanlı olarak; kamusal alanların ve şahıslara ait taşınmazların sermaye tarafından kullanılabilmesi için bir taraftan yasal düzenlemeler yapıldı, diğer taraftan su kullanım hakkı anlaşmaları ile sular şirketlere devredildi, aynı anda EPDK’dan enerji üretim lisansları ve Çevre ve Orman Bakanlığı (ve muadili² bakanlıklar ile) ve il Müdürlüklerinden ÇED olumlu yada ÇED gerekli değil kararları şirketlere “hazır” evrak olarak dağıtıldı, diğer taraftan kullanım hakkı verilen yerler üst ölçek planlara işlendi, işlenmesi için yasal³ düzenlemeler yapıldı. İhalesiz su kullanım hakkı devri ile HES yapma hakkı verilen şirketlere bu devrin yapılmasını yasal kılmak için kanun hükmünde kararname çıkarıldı ve Bingöl-Elazığ arasındaki Murat Nehri üzerinde Beyha-

2 2011 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı yerine KHK (kanun hükmünde kararname)’ler ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı kuruldu (29.06. 2011-644 sayılı KHK, 08.08.2011 648 Sayılı KHK)

3 6094 sayılı enerji yasasında değişiklik yasası 2011

ni ve Kaleköy HES⁴ örneğinde olduğu gibi yasalara aykırı olarak verilen işler de, yasaya uygun hale getirildi.

1. Kamu kuruluşlarında yapısal değişiklikler

08.05.2003 tarihinde Çevre Bakanlığı ve Orman Bakanlığı birleştirilerek Çevre ve Orman Bakanlığı haline getirildi.

Üst ölçek plan yapma ve onaylama yetkisi Bayındırlık Bakanlığından yasa ile alınarak Çevre ve Orman Bakanlığına geçirildi.

31.08.2007 tarihinde DSİ (Devlet su İşleri) Çevre ve Orman Bakanlığına bağlandı.

2006 yılından itibaren Çevre ve Orman Bakanlığı - İBB (İstanbul Büyük Şehir Belediyesi)- DSİ ortak olarak Dünya Su Konseyi forumlarını (ulusal, bölgesel ve dünya ölçeğinde) organize etti.

2011 yılında Kanun Hükmünde Kararnameler ile Çevre ve Orman Bakanlığı; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığına bölündü.

2. Yasa ve yönetmeliklerde değişiklikler

Kamu kurumları ile ilgili yasalarda "...hizmetleri yapar veya yaptırır" ibaresi ile değişiklik yapılarak yerel yönetimlere hizmet alımında taşeron kullanma yetkisi verildi. Aynı yasa ile su "kaynaklarının" işletilmesi ve işlettirilmesi belediye başkanlığının yetkileri içinde tanımlandı. (03.07.2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu 14.md ve 15. md) Böylece belediye yetki ve hizmetlerinde, belediye sınırları içinde kalan su havzalarının da ticarileştirilmesinin önü yasal olarak açıldı ve yerel idareler yetkilendirildi.

Elektrik piyasasında üretim faaliyetinde bulunmak üzere "Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" 26.06.2003 (25150) çıkartıldı. Bu yönetmelik kapsamında su havzaları (suyun aktığı tüm alan; vadileri, kıyıları, yeraltı) şirketlerin kullanımına açıldı.

Maden yasasında değişiklikler yapılarak maden aranacak alanlar için izin sınırları kaldırıldı.

4 Radikal 5.11.2008: TBMM'de Temmuz ayında kabul edilen Elektrik Piyasası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna Plan Bütçe Komisyonu'nda eklenen düzenlemeyle, Kamu İhale Kanunu ve diğer ihale mevzuatı tümüyle yok sayılarak, 'içinden demiryolu geçen barajlarda demiryolu güzergâhının değiştirilmesi işinin baraj projesini üstlenen firmaya yaptırılması, bedelinin de devlet tarafından üstlenilmesi kararlaştırıldı.

Enerji yasasında değişiklik yapılarak lisansı dağıtılan HES'lerin yerlerinin imar planlarına işlenmesi yasallaştırıldı. (6094 sayılı yenilenebilir enerji yasasında değişiklik yasası 29.12.2010)

Orman Kanununda değişiklik yapılarak HES yapımı ve maden aramalar için doğal alanların kamulaştırılması ve 3. şahıslara devri kolaylaştırıldı.

Köy Kanunu'nda yapılan değişikliklerle meralar ortak alan olmaktan çıkarılarak üretimler için 3. şahıslara devrinin önü açıldı.

Tabiat ve Biyo-çeşitliliği Koruma Yasa Tasarısı hazırlanarak su havzalarının ve doğal alanların Sit ve milli park gibi koruma statülerinin kaldırılması, dere, mera, orman, yeraltı katmanlarının ve biyolojik türlerin metalaştırılması ve metalaştırma/koruma statüsü belirleme yetkisi dönemin Çevre ve Orman Bakanlığına bırakılması yasallaştırılmak istendi. Yasa tasarısı mecliste görüşölmek üzere halen bekletilmektedir.

Hazırlanan ve mecliste görüşölmek için bekletilen su yasa tasarısı ile;

suyun ve su havzalarının kullanıma açılmasını, sermaye birikimine sokulmasını, müdahalenin yapılabilir olması, restorasyonu, ticarileştirilmesi, kıyı suları dahil olmak üzere kıyı çizgisinden deniz içine doğru 1852 m genişliğinde deniz ekosisteminin kullanıma açılması (Md2.m bendi) ve yüzeysel, yeraltı sularının (Md 2 ğ bendi) ve doğal mineralli suların sermayeye tahsisi yasallaştırılmaya çalışılmaktadır. Md 2 j bendinde bu tahsisin hangi işletmelere yapılacağı (Havza su tahsis planı: bir veya birden çok havzadaki su kaynaklarının içme-kullanma, tabii hayatı koruma, zirai sulama, enerji, sanayi, ticaret, turizm, taşıma, ulaşım, rekreasyon, projeye dayalı su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığı, su yapılarını koruma maksatlarına göre dağıtımını) belirtiliyor.

Su ile ilgili bilgilerin toplanması, izlenmesi, havza bazında inceleme ve planlamalarının hazırlanmasını, kullanım önceliklerinin belirlenerek tahsislerinin tek merciden yapılması yasallaştırılmak istenmektedir. Bu yetkili idare Orman ve Su işleri bakanlığı olarak belirtilmektedir.

Su yasa tasarısında HES projelerinde yan vadilerden tünellerle, Melenden Istrancalardan İstanbula, Kızılırmaktan Gerede den Ankaraya borularla yetki aşarak taşınan/taşınmasına izin verilen suların havzalar arası taşınımına da yasal mesnet getiriliyor (9. Md'nin 14. bendi ve 11. Md 4(ç) bendi). Tasarıda bütünleşik havza kullanımı (md 4 1. bendi) ve kullanım bütönlüşikliğinin planla yasallaştırılmaya/tartışılmaz kılınmaya çalışılmaktadır (Md 2. i bendi). Su havzasını bütöncül olarak kimlerin yöneteceği ve yönetimin neleri kapsadığı açıkça belirtilmektedir: Suyu ve havzasını bütöncül yönetecek olanlar su yönetimi yüksek kurulu ola-

arak belirlenmiştir Su yönetimi üst kurulunun en önemli yetkileri ise sürdürülebilir su yönetimi için ulusal politikaları belirlemek (Md 11 4a), Havzalar arasında su aktarımı konusunda karar almak (Md 114 ç) olarak belirlenmiştir.

Havza bazında suların değerlendirilmesi bunun da "kamu" yararı olduğu vurgulanmaktadır (4. Md 1(a) ve 1(b)). Md 4'ün 2. bendi ulusal planı yararlanmada esas kılmıştır. Bu planın gerekli görüldüğünde güncelleneceği (Md 6), teknik ve ekonomik sebeplerle değiştirilebileceği tasarıda belirtilmektedir (Md 7'nin 2. bendi).

Kimin yararı olduğu, "kamu" dan ne kastedildiği yasa tasarısında "yararlanma öncelikleri" ile, suyun sahiplenme belgelendirilmesi "su tahsis sicili" ile açıkça belirtilmiştir:

- Su havzasındaki yeraltı ve yüzeysel sular su kaynağı (Md 2 s bendi) olarak tanımlanarak, "Su kullanım hakkı" anlaşmaları ile devrettikleri suyun ve kaynağının şahıslara ve şirketlere devrinin bu yasa taslağından sonra münferit tahsislerle (Md 2 o bendi) yapılacağı, şirkete su tahsis sicili (Md 2 t bendi) ile bu hakkın belgesinin de 3. şahıslara verileceği belirtilerek suyu metalaştıran şirket belgelendiriliyor.
- Md 5 1. bendinde öncelikler "mahallin ihtiyaçları ve şartlar başka bir çözüm gerektirmedikçe" şartı ile yaşam için su gerekliliği, tarım için, canlılar için su gerekliliği yönetimin iradesine bırakılmıştır. Yaşam gerekliliğine "başka bir çözüm" gerekçe gösterilirken ve yararlanma önceliklerine enerji şirketleri, sanayi, turizm alınırken sermayenin gerekçelerinin suyu kullanma hakkı olacağı tasarıda açıktır.
- Aynı sucul sistemden yararlanmada md 5'in 1. bendinde de konulan sözde öncelikler 5. md'nin 2. bendinde "öncelik sırasına göre birden fazla maksadın gerçekleşeceğinin mümkün görülmesi halinde kaynağın birden fazla maksatla kullanılmasına izin verilebilir." ibaresi ile kaldırılmıştır.
- Şirkete sicille devredilecek suyun kullanım önceliği (Md 3 2. bendinde) mülkiyet sahiplerine verilirken mülkiyeti olmayanların ve diğer tüm canlıların kullanımı sözkonusu değildir.

Kamu-özel sektör işbirliği plan yapma yetkisinin paylaşılmasından, su "kaynakları" üzerindeki tasarrufun ortaklığına kadar tüm detaylar su yasa tasarısında açıkça ortaya konulmaktadır.

Havza planı yaparak suyun sermaye birikimine sokulmasının planlanması ve planlamanın da akılcı su kullanımı olduğu (Md 7), bu akılcı su havzası kullanım

ve yönetim planını da 3. şahıslara / Özel şirkete hazırlattırılabilceği belirtilmektedir. Tasarıya göre planı onaylayan ise orman ve su işleri bakanlığı olacaktır (Md 7'nin 1. bendi).

Taşkın yönetim planının da 3. şahıslara/özel şirkete hazırlattırılabilceği Md 8'in (a) bendinde belirtilmektedir.

Bu yasa tasarısı ile derelerin, sucul sistemlerin korunması düşünülmemektedir. Bakanlığın istediği sulak alanlar ve istediği oranda korunacaklardır. Koruma yerine kullanıma açılacak su havzalarında kullanımın öncelikleri md 7'nin 2. bendi, md 5'in 2. bendi, md 6 ve md 1 de belirtilmiştir. Sermayenin kullanımı dışındaki alanların ya da kullanıma açılmanın kontrol altına alınacağı alanların koruma altına alınacağı açıktır.

2872 sayılı Çevre Kanuna bağlı olarak yürürlükte olan ÇED yönetmeliğinde değişiklik yapılarak 3. Köprü projesi gibi su havzalarını, ormanları, tarım alanlarını kullanıma açan, rant projeleri, Marmaray projesi, maden arama çalışmaları, 0,5 MW üretimden az üretim yapacak HES projeleri, bu uygulamaların ekosistem üzerindeki yıkımları, yaşama verdikleri olumsuzlukları, riskleri yok sayılarak yönetmelik kapsamından çıkartıldı.

3. Çevre Nazım planları ile su havzalarını ve doğal alanları kullanıma açma:

Üst ölçek plan yapma ve onaylama yetkisini yasa ile alan Çevre ve Orman Bakanlığı protokolle bu yetkisini İstanbul örneğinde olduğu gibi büyükşehir belediyesine aktardı (1 Aralık 2004). İstanbul Büyükşehir Belediyesi de mevzuat yasasındaki değişiklikten aldığı yetki ile 1/100.000 lik çevre nazım planları, bir özel kuruluşa (BİMTAŞ'a) yaptırılarak, su havzalarını, tarım alanlarını, ormanları ranta açacak, sermaye birikimine sokacak şekilde düzenlendi (İstanbul nazım planı ve uygulamaları).

2011 agustosunda Doğu Karadeniz 1/100.000 lik çevre nazım planında ise HES lisansı dağıtılan, termik santral yapılacak yerler, maden çıkarılacak ve işlenecek yerler ve bu işletmelerle bütünleşik olarak havzayı kullanacak olan işletmelerin yerleri (limanlar, çimento fabrikaları, taşocakları, enerji nakil hatları, maden döküm sahaları) özel proje alanı olarak işlendi.

4. Acele ile el koyma:

Şahıs arazilere ve taşınmazlara HES, Termik Santral, Nükleer Santral, Maden çıkarma ve işleme Tesisi, Kentsel dönüşüm, Enerji Nakil Hattı geçirmek için

ve benzeri işletmeler için “Acele kamulaştırma” adı altında; 2942 sayılı kanun 27. maddesi ve 3634 sayılı kanunun 1. maddesine göre el konulmaya başlandı:

[Bu yasalarla “Savaş Hukuku” içinde istisnai bir kamulaştırma yolu olarak getirilen “Acele Kamulaştırma” uygulamaları Danıştay tarafından durduruldu.⁵ Pembelik Barajı örneğinde yürütülen davada acele kamulaştırma kararlarını Danıştayın hukuksuz bulmasına rağmen Türkiye’nin pek çok yerinde HES, Termik Santral, Nükleer Santral, Maden çıkarma ve işleme Tesisi, Kentsel dönüşüm, Enerji Nakil Hattı geçirmek için ve benzeri işletmeler lehine hukuksuz uygulamalar sürmektedir.

Kamulaştırma Kanunu’nda istisnai olarak yer alan **acele kamulaştırma** yöntemi ile EPDK;⁶ şahıslara ait yaşam ve geçim alanlarına el koyarken, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın, orman ve su işleri bakanlığının yetkilerini belirleyen KHK ve yasa değişiklikleri ile tüm canlılara ait olan doğal alanlar her türlü kullanım hakkı ile sermayeye devredilmektedir.

Örneğin Dersim’de Perisuyu’nda LİMAK-BİLGİN ortaklığı olan Darenhes Elektrik Üretim Anonim Şirketi tarafından Elazığ/Karakoçan İlçesi Akkuş Köyü-Pamuklu Köyü sınırları içerisinde yapımına başlanan **“Pembelik HES Projesi”** mevzuata aykırı ve yasal izinleri olmaksızın faaliyet yürütmektedir.] (Peri Suyu K.K. 2012).

5 “Pembelik HES Projesi için ÇED izni aleyhine açılan idari davanın halen’nde görülmektedir ve proje kapsamında “Acele Kamulaştırma” yöntemiyle kamulaştırılmasına karar verilen taşınmazlarla ilgili EPDK ve Bakanlar Kurulu kararları hakkında açılan davada; Danıştay 6. Dairesi tarafından 2011/6395Esas sayılı Yürütmeyi Durdurma Kararı verilmiştir. “...acelelik hali ve bu hali gerekli kılan durumlar ile gerek acele kamulaştırmanın konusu, gerekse acele kamulaştırılacak taşınmazlar açıklıkla gösterilmek suretiyle acele kamulaştırmanın kapsamı ve çerçevesinin belirlenmesi, yasa koyucu tarafından acelelik halini belirleme konusunda Bakanlar Kurulu’na tanınan yetkinin başka bir makam ya da merci tarafından kullanılması sonucunu doğuracak, yetki devrini içerecek unsurlar taşımama(lı)... ‘acelecilik hali’nin Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunca yapılacak tüm kamulaştırma işlemleri gösterilerek konu yönünden bir sınırlama içermediği, çerçeve çizilmediği, ‘acelecilik hali’nin somut olarak belirtilmediği, uygulama açısından süreklilik öngördüğü gibi Bakanlar Kurulu’na tanınan yetkinin başka makam ya da mercilerce takdir edilerek kullanılmasına olanak sağladığı, mülkiyet hakkının korunması, kullanılması ve sınırlandırılması yönünden belirsizlik yarattığı, mülkiyet hakkı ile sınırlandırılması arasındaki dengenin neden gösterilmeyerek zedelendiği” gerekçesiyle, yürütmenin durdurulması kararı verildi (E. 2011/6395, 14.12.2011, bildirim ta.: 20 Mart) Kaboğlu, İ. Nisan 2012, Birgün gazetesi).

6 14.9.2004’te, “...elektrik, doğalgaz ve petrol piyasalarının faaliyetlerinin gerektirdiği ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunca yapılacak kamulaştırma işlemlerinde 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27. Maddesinin uygulanacağı” yönünde yetkisi ile

Anadolu'nun her yerinde, acele kamulaştırma ile şahıslara ait taşınmazlar; tarlalar, evler, bağlar, bahçeler ve tüm yaşam alanları şirketlere devredilmek üzere devlet tarafından hızla el konulurken, tüm canlılara ait doğal alanlar da her türlü kullanım hakkı ile birlikte sermayeye devredilerek olağanüstü bir hızla gasp edilmektedir

"2004 yılında aldığı bakanlar kurulundan yetki ile EPDK (enerji piyasası düzenleme kurulu) tarafından HES (Hidroelektrik Santral), RES (Rüzgar Enerji Santralleri), (GES (Güneş enerji Santralleri)) Güneş enerjisi üretim tarlaları için, Termik Santral, Nükleer santral yapmak için, şirketlerin bu santrallerde ürettiği enerjiyi taşıyacakları nakil hatlarını geçirmek için, madencilik, petrol, ulaşım ve kentsel dönüşüm projelerini uygulayabilmek için İzmir- Efem Çukurunda, Uşak- Eşme de siyanürlü madencilik için, Amasya- Taşova'da, Dersim Peri'de, Kastamonu-Loç da HES için, Hasankeyf de Ilısu Barajı yapımı için taşınmazlara el konulmaktadır. Kentlerde; İzmir'de, İstanbul'da, Ankara'da aynı yağma afet yönetimi ve kentsel dönüşüm, "sokağın sağlıklılaştırılması" adı altında evsizleştirme ve rant projeleri ile uygulanmaya çalışılmaktadır. 16.12 2011 tarihli bakanlar kurulu kararı ile Mersin ili Akdeniz ilçesi Özgürlük, Çilek ve Çay mahallelerinde kentsel Dönüşüm için acele kamulaştırma uygulanmaktadır. 2011 yılından beri EPDK, Resmi Gazete'de yayınlamaya bile gerek kalmadan istediği taşınmazlara el koymaktadır. Bu yetkiyi bir şekilde TOKİ de kentlerde gecekondü mahallelerinde aynı şekilde kullanmaktadır." (STHP, 2012).

HES, Termik Santral ve diğer enerji yatırımlarının yapıldığı şirketlerin kullanımına açılan tüm bölgelerde kum ve taşocakları için, Koçyiğitler Köyü'nde, Akkuş Köyü, köy tüzel kişiliğinde olan alanlarda olduğu gibi karakol yapmak için meralar ve ormanlık alanlar talan edilmektedir.

Tarım Alanlarına Saldırı:

5. Dünya Su Forumunu takip eden sürede hızlanarak artan doğanın metalaştırılmasının ardından Dünya Su Konseyi, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, su, enerji ve inşaat şirketleri, DSİ (Devlet Su İşleri), İBB (İstanbul Büyükşehir Belediyesi), İSKİ 3-5 Mayıs 2011'de İstanbul'da yeniden 2.Uluslararası Su Forumu'nu düzenlediler. "Bu kez amaçları ise metalaştırdıkları doğal varlıkları bölgesel olarak paylaşmak ve yönetmek, yönetecekleri alanı büyütme. Bu forumda yaptıkları tartışmalarla:

- Ortadoğu, Orta Asya, Kuzey Afrika, Doğu Avrupa ve Kafkasya'da suların ticarileştirilmesi,

- “Sanal su” tanımı ile temel yaşam gereksinimi olan gıda üzerinde egemenlik kurma,
- Gıdayı su ve enerji birimi üzerinden tanımlayıp, gıda üretimi konusunda kendileri için tercih ve öncelik dengesini oluşturma,
- Mevcut tarım alanlarında halkın yaşamını sürdürdüğü çiftçilik ve hayvancılık yani geleneksel tarım yerine çiftçiyi yok eden, köleleştiren endüstriyel tarım işletmeleri kurma,
- “Tarımda su kullanımı yönetimi” yalanıyla ticarileştirecekleri suyu kirli üretimleri için sanayiye aktarma,
- Ülke sınırlarıyla bölünen dereleri, su havzalarını “sınır aşan havza yönetimi” ile

kontrol etme, konusunda bölgesel işbirliğini ve iş bölümünü hedefledikleri anlaşılmakta. Bu konularda politik süreci birlikte örüyorlar. Bu birlikteliği sermayenin talepleri doğrultusunda yönlendiriyor ve hızlandırıyorlar. Su Forumları ile hedefleri aslında kıtasal olarak da suları yönetmek ve yönetim alanlarını büyütmek” (STHP, 2011) olduğu açıktır.

Suyu ve su havzasını ticarileştirenler, çizdikleri bu yeni yol haritasında, metalaştırdıkları doğayı kendi aralarında nasıl paylaşacaklarını, yeni pazarları nasıl bulacaklarını tartışmış, tartışmaların arasında ticarileştirilen su havzalarında şirketler arası paylaşım sorunlarının nasıl aşılabileceğini de sorgulamışlardır. 2011 Mayıs’ında yapılan forumda; 2. kalite (arıtılmış) suyun kullanımı da irdelenmiştir. Arıtılmış su için kullanım alanı olarak park bahçe sulama gösterilmiştir. Suyun ticarileştirilmesinin ana amaç olduğu organizasyonda 2. kalite suyun da pazarlanacağı sağlıklı suyu almaya parası yetmeyenlere satılacağı açıktır. Su hizmetlerinin ticarileştirildiği ülkelerde, İngiltere dahil, şirketlerin daha çok kar etmek için içmesuyu arıtma tesislerini devreden çıkardığı iletim hatlarındaki arızaları onarmadığı ve umursamadığı, bu nedenle şirketlerin su hizmeti sunduğu metropollerde salgın hastalıkların arttığı unutulmamalıdır. 29.01.2013 tarihinde AKP grup başkanlığının meclise sunduğu 167 sayılı yeraltısuları hakkındaki kanunuda değişiklik önerisine göre sayaç takma ile yeraltısuları bir taraftan kullanıma açılırken diğer taraftan suların endüstride ve tarımda kullanımı ölçülebilir olacak ve birim fiyatı ile satışı uygulamaya sokulacaktır.

Tüm bu düzenlemelerle suyun metalaştırılması (piyasada fiyatlandırılabilir mal haline getirilmesi) ona sahip olan şirketin sermaye birikimini arttırırken halkın giderek daha yoksullaşması anlamına gelecektir. Suya erişim yoksulaşan halk için giderek daha imkansızlaşacaktır. Bunun en yıkıcı etkisini geçimlik çiftçilik ve

hayvancılıkla uğraşanlar yaşayacaktır. Suyla geçimlik üretim yapamaz, tarlalarında bağ, bahçelerinde ürün yetiştiremez hale gelecekler, metalaşan suya erişimleri zorlaştıkça sanal suyla belirlenen ve şirketlerce kontrol edilen tohumları, GDO lu ürünleri ekmek zorunda kalacaklar ya da ekim yapamadıkları tarlalarını satmak durumunda kaldıkları şirketlerin emrinde çalışacaklardır. Proleterleşme ve yoksulluk giderek artacaktır.

Parası olmayanlar, suya erişemeyenler sağlıksız koşullarda suya erişmeye çalışacaklar, giderek salgın hastalıklar ve sağlık problemleri artacaktır. Bunun sonucunda suya erişemeyen tüm canlıların yaşamı giderek yok olacaktır. Önce bitkilerin, onarım bölgelerindeki ormanlık alanların ve sularda yaşayan canlıların, ardından kıraçlaşan toprakta ve denizlerde yaşayan canlıların ve yoksulların yaşamı son bulacaktır.

Bu yağma yani doğanın, doğal alanların sermaye birikimine sokulması, bugün Anadolu'nun her yerinde Hopa'da, Fındıklı'da, Loç'da, Solaklı'da Uzun Göl'de, Amasya-Taşovada Senoz'da, Yeşilirmak Vadisi'nde, Munzur'da, Peri Suyunda, Manavgat'da, Fethiye'de, Erzurum Tortum'da HES, Çorlu'da, Gerze'de Termik santral için, Mersin akkuyu'da Nükleer santral için Samandağ'da Karaburunda Rüzgar Santrallerinin yapımı, Doğuve güneydoğu Anadolu'da GES (Güneş enerji santralleri) tarlaları için sürdürülmektedir. İzmir'de, İstanbul'da, Ankara'da ise sokağın sağlıklılaştırılması, afeti önleme adı altında kentsel dönüşüm ve 3. Köprü projeleri ile can yakarak yaşanmakta/yaşatılmaktadır.

Su havzalarına sermayenin saldırısı; önümüzdeki günlerde, Güneş santralleri kurmak için tarım topraklarının işgal edilmesi, yenilenebilir enerji kaynağı olarak sunulan biyodizel üretimi için tarım alanlarının endüstriyel olarak ekilmesiyle, Anadolu'nun her yerinde biyolojik tür ve çeşitlerin sermaye birikimine sokulmasıyla yaşanacaktır.

Bu yıkıma karşı koyanlar/koyacak olanlar ise yaşamını, emeğini, doğayı kapitalizme karşı koruyanlar olacaktır. Günümüzde Anadolu'nun her köşesinde, vadilerde, tüm canlılar ve insanlar için verilen halk mücadelesinin; kapitalizm doğadan elini çekene kadar süreceği açıktır.

Unutulmamalıdır:

Doğaya belirli miktarda su bırakmaya karar verme hakkı ve yetkisi, doğal alanların korunması yerine sermaye birikimine sokulma kararı hiçbir kurum kuruluş ve kişilere ait olamaz; doğaya suyu kontrollu verme, suyu, su havzasını ticarileştirme ekosistemi koruma perspektifi ile tamamen çelişkilidir. Her vadiye yaşam o havzada var olan suyla sürmektedir. Su ve su havzaları sermaye birikimine so-

kulamaz. Aşgari su akışı ekosistemin varlığı için hesaplanamaz ve uygulanamaz.

Doğayı ve yaşamı sermaye birikimine karşı koruyanlara/savunanlara

mücadeleye saygıyla...

Kaynakça:

Eduardo Galeano, 2006, "Latin Amerikanın Kesik Damarları (özgün adı Las Venas Abiertas De America Latina, 1978 Casa De America Latina ödülü ile) Çitlenbik Yayınları Çev: A Tokatlı, R. Hakmen

John Beallamy Foster, 1999, "The Vulnarable Planet: A Short Economic History of the Environment" Monthly Review Press

Peri Suyu Koruma Kurulu, Ağustos 2012, "Acele Kamulaştırma" basın açıklaması
STHP (Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu), 5 Mayıs 2011, "İstanbul uluslararası 2. su forumu karşıtı" basın açıklaması: www.sthp.org.

STHP (Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu), 2012, "acele kamulaştırma" basın açıklaması

SU; Kapitalizmin Kıskaçında, 2010, Yuvarlak masa değerlendirmesi, İktisat Dergisi
<http://www.ntvmsnbc.com/news/443717.asp> (25.04.2008)